

ELŐSZÓ

Az elemzés a megismerés eszköze. Egy művet annyiféleképpen lehet elemezni, ahány diszciplína létezik. Ismerünk strukturalista, szemiotikai, szövegtani, stilisztikai, verstani stb. elemzéseket: ezek hasznosak, de egyoldalúak, mert egyetlen szempontot követnek. A több szempontú, komplex elemzések mélyebben tárják fel egy mű sajátosságait. Komplex a műelemzés egyik irányzata, a retorikai elemzés. Könyvem bevezetésében először nagy vonalakban ismertetem a műelemzési irányzatokat, majd a retorikai elemzést.

A retorika 19. századi, általánosan elfogadottá vált meghatározása: „a prózai művek elmélete”. A retorikai elemzést nemcsak beszédekre lehet alkalmazni, hanem irodalmi művekre is, sőt zenei és képzőművészeti alkotásokra, még reklámokra is (ennek is nagy szakirodalma van). Az évek során sok retorikai elemzést publikáltam, belőlük teszek itt közzé egy válogatást; néhány elemzés itt jelenik meg először. A verseknek és a rövidebb novelláknak a szövegét is közlöm, ezt természetesen nem tehetem meg a hosszú művekkel. Az idézett művek – néhány kivételtől eltekintve – nem szerepelnek az iskolai tananyagban, de talán felkelthetik az érdeklődést, s megkedveltethetnek néhány művet és alkotót. Talán lyukasórán, talán önképzőkörön, talán... még magyarórán is.

Az elemzett szövegek között van beszéd, esszé, levél, novella, regény, regényrészlet, drámarészlet, lírai vers, eposzrészlet, imádság, interjú; régi és újabb, hazai és külföldi szerzőktől. A prózai alkotások vannak többségben, ez befolyásolta a kötet alcímét. Arra törekedtem, hogy legyen példa mindegyik műfajra, legalábbis sokfélére. Közben a retorikát – benne a stilisztikai fogalmakat is – meg lehet ismerni.